

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

III. ÄRG.

STOCKHOLM, 1 JUNI 1914.

Nr 11.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad

Redaktör: ESTER BRISMAN.

Träffas onsdag och lördag kl. 1/3—1/4.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan 1

Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.

Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1914 1 krona. Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr. 75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Annonspris: 15 öre per millimeterhöjd, större annonser och årsannonser rabatt.

Annonsavdeln.: Rikstel. 456. Allm. tel. 604.

9 f. m.—7 e. m.

Den andra riksdagens

högtidliga öppnande ägde under övliga ceremonier rum den 19 maj. Såsom väntat förbigicks i det nya trontoalet flera av de i januaritrontoalet utlovade reformerna och bland dem även frågan om kvinnans politiska rösträtt. Redan vid tillträdet till regeringen skyndade sig såväl stats- som justitieministern att förklara, att några regeringsförslag i partiskiljande frågor icke vore att förvänta och i trontoalet heter det:

"För att icke utan tvingande skäl förlänga eder samvaro kommer jag icke att till eder avlåta andra framställningar än sådana som icke kunna undanskjutas eller ock kunna beräknas ta jämförelsevis ringa del av eder tid i anspråk."

Skälet till frågans undanskjutande denna gång skulle således utom i dess egenskap av partiskiljande också ligga i den omständigheten, att tillräckligt tvingande skäl för dess upptagande nu icke skulle förefinnas. Riksdagens tid skulle icke tillåta behandlingen även av kvinnornas rösträttsfråga och det fastän denna, i motsats till vad fallet är med flera av de förslag som jämte försvaret ställts i utsikt, föreligger fullt färdig och klar till riksdagens avgörande. Den sista delen av den av 1906 års riksdag begärda och av den Lindmanska regeringen igångsatta utredningen avlämnades till riksdagen redan för två år sedan. Tre gånger har Andra kammaren med stor majoritet uttalat sig för saken och i Första kammaren har frågan så ingående debatterats och motståndarnas argument så grundligt vederlagts att något vidare knappast torde kunna finnas att andraga. Huvudargumentet, det att kvinnorna själva icke önska rösträtt, har dessutom genom den av kvinnorna under förra året anordnade opinionsyttringen på ett överbevisande sätt blivit bemött, något som också i lämpligt ögonblick torde komma att bli uppenbart. Någon fara för ett längre utdragande av riksdagens arbetstid genom upptagande av kvinnorösträtten förefinnes således icke.

Att det däremot finnes tvingande skäl

Vi tilhængere av kvindernes stemmeret har ikke ventet nogen revolution i nogen retning og har ikke faat den. Det har gaat sin jevne gang, og overalt sætter man pris paa at ha faat kvinder med i arbeidet, baade paa det kommunale og politiske felt.

Statsminister Gunnar Knudsen.

Negativ och positiv samvetsömhet.

I förra numret av Rösträtt för Kvinnor omtalades hurusom några kvinnor i Västergötland på grund av valens utgång dragit den slutsatsen, att kvinnorösträtten skulle bli landsfarlig. De ha fått samvetsbetänkligheter över att de satt sina namn på opinionsyttringen, och begärt att bli strukna däriifrån. Då de samtidigt sört för att detta återtagande kommit för offentligheten, och då den rösträttsfientliga pressen villigt spritt underrättelsen därom över hela landet, torde det vara på sin plats, att här ytterligare belysa innebörden av det skeddä.

Denna handling, i första ögonblicket överraskande, blir lättare förklarlig, då man betänker att kvinnornas samvetsömhet sedan urminnes tider är dresserad till att verka i riktning av att avstå till förmån för andras intressen, dra sig tillbaka, vänta till en annan gång. Det är frukterna av denna träning vi nu se hos de sju kvinnorna i Västergötland såväl som hos de kvinnor, egentligen tillfinnandes bland de högerrättade, som redan förut förklarat sig vilja avstå från rösträtten för fosterlandets skull.

Att förstå att i det rätta ögonblicket göra ett offer av sina personliga intressen för det helas väl och göra det med den rätta gesten, det är en stor konst. Ett sådant ögonblick kan göras till en glansfull stund i en ledares liv, i ett partis historia.

Det är å andra sidan varken lyckligt eller imponerande att alltid föra parollen "jag främst" på tungan utan avseende på situationen. Men om jag alltid avstår, alltid drar mig tillbaka, vänjer jag dem, som alltid dra fördel därav, att anse min uppoffring som självfallen, de måste tänka lågt om de in-

för frågans framförande just i år ha vi så ofta haft anledning påpeka, att vi anse det onödigt att här upprepa desamma. Det kan vara nog med att påminna om att ett uppskov nu, betyder en utsträckning av rösträttsstriden över ytterligare en treårsperiod, och att de tre åren kunna användas till ett långt mer fruktbarande arbete än uppfinnandet av nya agitationsmetoder för en solklar rätt.

tressen, som jag själv förnekar, och de sluta med att fordra min fullständiga självförtäring.

Kvinnor som förneka sig själva av pur samvetsömhet, göra orätt mot sig själva och mot de kvinnor som skola leva och arbeta i landet efter dem. Och de lära männen förbise dem. De formligen inbjuda till övermod, de väcka alla instinkter till hänsynslöshet, och det är bra gjort av de män, som söka hjälpa dem mot deras vilja.

Det finns också en annan samvetsömhet, som allt fler kvinnor förvärva sig, och som tvingar dem, icke att dra sig tillbaka, men att träda fram. Man skulle kunna beteckna den som den positiva, i motsats till den negativa.

Vi ha här stött på två fullkomligt motsatta åskådningar, vilka skilja kvinnorna i två grupper. Den ena hyser misstro till kvinnan, den andra tror på henne.

Kvinnor av den ena typen ha icke lyckats frigöra sig från den suggestion, som tradition, omgivning, uppfostran, utövat. De hysa de inlärdä, medfödda fördomarna och misstron mot sitt eget kön. Likvärdighetstanken ha de aldrig kunnat tillämpa på de särskilda fallen, även om de skulle bekänna den med läpparna. Om de skriva sitt namn på en opinionsyttring, göra de innerst ett förbehåll, väl ha de insett att det kunde vara fördelaktigt för kvinnorna om de hade medborgarrätt, men det är bra mycket att begära! Att kvinnans upptagande bland medborgarna kunde vara nyttigt för hela landet, och att vi begära rösträtt icke som en nåd men som enkel rättvisa, det är långt från dem att fatta.

När saken därför framställes för dem så, att kvinnornas rösträtt just nu skulle innebära en fara för landet, genom den övervikt den skulle ge socialdemokraterna — något, som icke är bevisat — så skynda de ögonblickligen att anmäla att de dra sig tillbaka, för att vara på den säkra sidan. Det är nu som i alla tider den lättaste utvägen om också inte den ärofyllaste. Intet inom dem har reagerat mot den förolämpande insinuationen att kvinnorna skulle vara fördärliga för eget land. Man har gjort sin plikt, ens samvete är lugnt. Inför tanken att man låter orättvisor och missförhållanden fortvara utan att göra något för att hjälpa dem, är ömtåligheten redan mycket mindre!

Man kan gott förstå en sådan kvinna,

om man tar hänsyn till miljö och uppfostran, och man kan överse med mycket för hennes goda mening, men man kan icke avstå från önskan att omvända henne till en helt och hållet ny grundsyn på hela problemet.

Om man kommer med en sådan hemställan att ta tillbaka ett en gång framfört rösträttskrav till en kvinna med den positiva samvetsömheten, så skulle hon svara ungefär så här:

"För mig kunna aldrig de kvinnliga intressena sammankrympa till ett intet, ty jag identifierar dem med hela landets. Jag vill inte ha rösträttsfrågan löst på bekostnad av någon annan viktig fråga, men när intet reellt hinder finnes därför, begär jag att den löses vid sidan av dem och oberoende av dem. Det är mig omöjligt att fatta tanken att rättvisa mot kvinnorna under någon tidpunkt kan bli farlig för fosterlandet. Jag är övertygad att alla klassers kvinnor behöva representeras bland de röstande medborgarna i vårt land, att alla ha insatser att göra och intressen att bevaka, även arbetarkvinnorna. Brista kvinnorna i några stycken, då är visserligen icke botemedlet att hålla dem tillbaka och ytterligare öka deras känsla av ansvarslöshet, av att stängas ute ännu obevekligare än män av främmande nationer, som ju kunna förvärva medborgarskap. Det enda rätta sättet är att ta dem med, att upplysa dem, att låta dem mogna under känslan av ansvar."

Den som i likhet med den tidning, som först offentliggjorde de sju tveksammas beslut, kan komma fram med något sådant, som att kvinnorna böra vänta till dess den stora striden mellan högern och socialdemokraterna är slutförd, den visar sig icke ha en aning om vad saken gäller. Oavsett att en sådan kamp under skilda former väl alltid kommer att fortgå, så tro vi att det är just när det gäller, som kvinnorna behövas. Vi vilja icke som en dålig aviaticer ligga och passa en vindstilla, som kanske aldrig kommer, tvärtom ökas inför betydelsefulla avgöranden vår önskan att få vara med.

Knappast är man färdig med kvinnornas insats i politiken, om man än kunde något så när riktigt räkna ut, hur många av dem skulle gå till att förstärka det ena eller andra partiet. Man har då alldeles glömt att de ha stora möjligheter att kunna inverka på sina partier, och att deras ord komma att väga vid uppgörandet av partiprogrammen. Deras inflytande kommer att märkas på områden, som icke kunna mätas med siffror."

Skillnaden mellan de två typerna är stor, lika stor som mellan fångenskap och frihet. Men en fånge kan bli fri, och en kvinna, snörd i fördomarnas band, tyngd av misströstans bojor, kan också frigöra sig däriifrån, lära sig att se på världen och på sina egna krafter med ögon ofördunklade av fördomar. Det är ju de ständigt växande, ur de bundnas led befriade skarorna, som bilda och bära kvinnorörelsen.

Damdräkter

tillverkas verkligt förstklassigt under ledning av akademiskt utbildad tillskärare. OBS! Full garanti.

A.-B. Londoner Herr- & Damskrädderi-Etabl.

37 Drottninggatan, 1 tr.

A. T. 225 19. R. T. 67 18.

(A. F. 1629).

Svaluddens Pensionat

rekommenderas

R. T. Ulriksdal 17. A. T. Ulriksdal 85.

Postadr. Järva. Vördsamt Elin Johansson.

Frågobyran Kronan

Amanuensen C. Mothander

Mästern Samuelsgatan 71, Stockholm. 10-4.

Alla juridiska uppdrag. Alla slags förfrågningar mot 1 kr. postförskott. Specialitet: Barnuppfostringsmål.

Mer än 14000 kvinnor

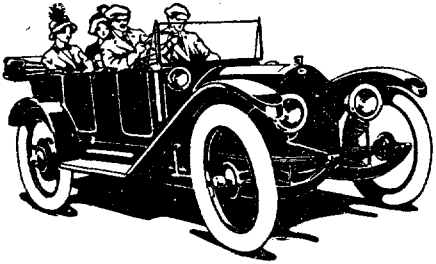
försäkrade i

SVENSKA LIF

Skandinaviens största ömsesidiga livbolag.

STOCKHOLMS GENTLEMEN-CHAUFFÖRSKOLA

Inneh. E. Göransson & J. Rehn.

Utbildar chaufförer på kortaste tid. Separatkurs för damer. Skickliga lärare. Billiga priser. Eleverna få köra en timme varje dag ca 1 månad. Anmälningar emottagas hos Automobilf. Hj. Kjellgren, Arsenalsgatan 8 D, Stockholm.

L. K. P. R:s verksamhet under 1913.

Årsberättelsen för Landsföreningen och lokalföreningarna för kvinnans politiska rösträtt har nu utkommit. Av denna framgår, att det huvudsakliga arbetet och intresset inom föreningarna koncentrerat sig på opinionsyttringen, vars slutsiffra dock ej kunnat medtagas i redogörelsen för verksamhetsåret 1913.

Ökningen av såväl föreningar som medlemsantal har varit större än under det föregående året. Medlemsantalet, som $\frac{31}{12}$ 1912 uppgick till 14,325, hade $\frac{31}{12}$ 1913 stigit till 17,057; alltså en ökning av 2,732, mot 2,101 föregående år. Antalet nybildade föreningar utgjorde under 1913 31 mot 22 under 1912. Antalet döda föreningar utgjorde 4 mot 7 under 1912.

För namninsamlingen ha hållits omkring 400 möten och insamlats omkring 20,000 kronor dels på opinionslistorna, dels genom en av föreningarna anordnad försakelsedag och dels genom gåvor från enskilda personer.

Två grenar av L. K. P. R:s verksamhet, nämligen föredrags- och förlagsverksamheten, ha fått en alldeles ovanlig ökning genom opinionsyttringen. Sammanräknar man alla möten och föredrag, som hållits inom och på initiativ av rösträttsföreningarna uppgår de till den aktionsbudgetsumman av närmare 1,000. Rekordet som föredragshållare slår fru Augusta Toning, som under 1913 besökt 195 platser och hållit 105 föredrag. Tryckalster ha utgivits i en sammanlagd upplaga av 511,365 ex., därav 7 flygblad för namninsamlingen i 356,000 ex., och listor m. m. för namninsamlingen i 101,500 ex.

Av de 396 representanter, som under 1913 sutto i centralstyrelsen, voro 201 (alltså över 50 % mot 43 % förra året) gifta, 132 föreståndarinnor och lärarinnor i sam- elementar- och folkskolor, 3 seminarieadjunkter, 13 fil. d.r., jur. kand. och fil. mag., 3 läkare, 1 tandläkare, 5 författare, 2 artister, 3 redaktörer, 1 direktör, 1 fabriksör, 9 handlande, 17 tjänstemän i post, telegraf och bank, 5 fotografer, 2 gymnastikdirektörer, 4 barnmorskor, 3 sömmerskor, 1 hårfrisör, 1 kemist, 1 typograf, 2 sjuksköterskor, 1 barnavårdsinspektör, 1 kontorist, 1 bokhandlare, 1 organist och 1 småbrukare.

Av årsberättelsernas dock ej alldeles fullständiga uppgifter framgår, att 517 (352 under 1912) medlemmar af L. K. P. R. inneha kommunala förtroendeuppdrag, därav 74 stadsfullmäktige (61 under 1912). Dessutom sitta 262 i pensionsnämnderna och 66 i styrelser för männens politiska organisationer.

År 1913 kännetecknas sålunda av en ovanligt livlig verksamhet och ett glädjande framåtgående.

Ezaline Boheman.

Stöd arbetet för kvinnans politiska rösträtt genom att ingå som medlem i närmaste rösträttsförening samt genom att prenumerera på Röst-rätt för Kvinnor!

Utbildningskurs för praktiskt socialt arbete.

GENTRALFÖRBUNDET FÖR SOCIALT ARBETE anordnar sin fjärde utbildningskurs för personer, som vilja ägna sig åt bostads- eller fosterbarninspektion, annat barnavårdsarbete, socialt arbete vid fabriker eller som i allmänhet önska förvärva socialt kunskap.

Kursen börjar 1 oktober 1914 och pågår till sommaren 1915. Anmälningstiden utgår 1 juni 1914. Alla upplysningar meddelas efter hänvändelse till C. S. A:s byrå, Lästmakaregatan 6, Stockholm.

Internationella Kvinnorösträttsalliansen 10 år.

Den internationella kvinnorösträttsalliansen kan i dessa dagar fira sin 10-åriga tillvaro. Den konstituerades 3-4 juni 1904 i Berlin under ordförandeskap av Susan B. Anthony. Det ger glädje och tillförsikt att tänka på, att just den kvinna, som skapat den första lilla lokala kvinnosaks- och rösträttsorganisationen, också var den som förklarade världsorganisationen bildad; inom en kvinnas liv har det alltså gått att komma från den tidpunkt, då kvinnorösträttsens individuella anhängare kunde räknas på fingrarna, till den, då det som får räknas på fingrarna är länder; nu 10 år därefter och 8 år sedan Susan B. Anthony lade sitt trötta huvud till vila, måste vi, om vi vilja fortsätta med fingerräkningen, hålla oss till världsdelarna, som ju icke äro flera än 5, vilka sedan 1913 alla äro med i rörelsen.

Det var endast 5 länder, som i Berlin genom sina representanter förklarade sig anslutna till den internationella alliansen, nämligen Förenta staterna, England, Tyskland, Holland och Sverige; som den sjätte tillkom Australien, vilken ej hade någon representant närvarande, men genom Mrs Chapman Catt förklarade sig villig att ansluta sig. Norge och Danmark, vilka voro representerade, hade ej mandat att genast ansluta sig — Danmark hade ej ens någon rösträttsorganisation — men de fingo tillstånd att, om de anmälde sig inom årets slut, ändå få räknas till de konstituerande föreningarna, dem som aldrig voterats in i alliansen utan sitta där på sin egen avgivna förklaring. Såväl Norge som Danmark hade sin anmälan färdig ännu innan alliansens styrelse lämnat Berlin; sålunda blev det 8 länder som från början bildade alliansen, i verkligheten samtliga de länder, i vilka en organiserad rösträttsrörelse då existerade, möjligen dock med undantag för Canada. Representerade i Berlin, fast endast genom privata rösträttsvänner, voro också Schweiz, Ungern och Nya Zeeland, vilka samtliga blevo anslutna så snart de hunnit bilda nationella organisationer. Nu räknar alliansen 26 anslutna länder, spridda över alla världsdelar. Australien är anslutet i sin helhet — Australiska federationen och Nya Zeeland — och i Europa fattas numera endast 4 länder, nämligen Spanien, Grekland, Turkiet och Montenegro.

Den som nu läser Berlinmötesprotokoll får ett nästan våldsamt intryck av alliansens expansion; samtliga protokoll, innefattande även utrop av länder och delegerade samt styrelsens första sammanträde, få rum på litet över 5 trycksidor — i Budapestrapporten tar bara listan på delegerade med suppleanter 15 sidor — det är de mest kortfattade beslutprotokoll; debatten angående alliansens program och debatten om stadgarna, vilka i verkligheten togo många timmar i anspråk, refereras här endast på några få rader.

I Berlin var det endast en liten anspråkslös fest, i några få trånga rum, tillhörande, såvitt jag minns, någon kvinnlig klubb, där det serverades vad vi här hemma närmast skulle kalla en tesupé; dock hade denna fest, för mig åtminstone, en högtidligare prägel över sig än någon av de senare kongressernas magnifika tillställningar: i ett av

de små rummen höll miss Anthony cour — det förefaller som det enda rätta ordet — och i samma rum under teknades högtidligt det konstituerande protokollet av samtliga representanter för anslutna länder. Det gör en gott i själen att tänka på, att Sverige återfinnes på detta papper; dess företrädare voro fru Agda Montelius, fru Frigga Carlberg, fröken Jenny Wallerstedt och undertecknad.

Alla läsare av Röst rätt för Kvinnor veta hur alliansen sedan dess utvecklats sig till en av de största, bäst organiserade och bäst skötta av alla internationella organisationer; det är nästan äventyrligt att tänka på utvecklingen från den lilla handfull kvinnor i Berlin och till de nuvarande mötena, där deltagarna räknas i tusental, från det informella sammanträdet i Berlin, där alla medlemmarna samlades runt ett långt bord, till de nuvarande kongresserna, där det börjat bli ett verkligt bekymmer, hur man skall kunna organisera arbetet, så att det icke löper ut i bara sand, helt enkelt på grund av församlingens talrikhet, språkförbistring och majoritetens nyhet och ovana i arbetet.

Att alliansen haft en stor mission att fylla både som väckare av nya organisationer på nya arbetsfält och som stöd och stimulerare åt de gamla, synes av den växt den tagit under detta decennium. Sin största betydelse har den naturligtvis på alla de nya orterna, där all organiserad kvinnorörelse förut saknats, men även i de länder där arbetet är äldre än den, är den en värdefull hjälp. Den gör samma tjänst som staven för fjällvandrarerna; det är visserligen icke staven som bestiger berget, men utan staven skulle marschen blivit både långsammare och mödosammare. Mätte den därför allt framgent få leva och växa; det finns mycket att göra ännu för lång, lång tid framåt; för varje land som når målet rycka 2-3 nya in i arbetet, och från alla gå tacksamma känslor och goda önsknings till alliansen och dess avhållna ordförande, Mrs Chapman Catt, de som mer än något annat lärt oss värdet av ömsesidig hjälp och gemensam strävan eller — som det står på det nya banér, som i fjol skänktes alliansen av Kinas kvinnor —

Helping each other, all of one mind.

Anna Wicksell.

Svenska kvinnor från skilda verksamhetsområden

är titeln på en biografisk uppslagsbok, som utgivits på föranstaltande av Årstauställningens centralkommitté och som upptager namn och data av omkring ett tusental på skilda områden verksamma svenska kvinnor. För sammanställningen, som tyckes gjord med stor omsorg, svara fröknarna Valborg Hedberg och Louise Arosenius, och för den mycket tilltalande typografiska utstyrelsen Albert Bonniers bokförlag. Det enda, på vilket man med fog kan anmärka, är priset. För många kvinnor, som för sin verksamhet skulle ha stor nytta av denna uppslagsbok, ställer sig priset — 7:50 — alldeles för högt.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

47

Västerlånggatan
(f. d. Barnängens lokal).

ASTRID SÖDERQUIST
KAPPAFFÄR

1 Klass Damskrädderi.

Nyheter för säsongen inkomna dagligen.
Specialité:
J. A. WETTERGRENS FABRIKATER.

Elisabeth von Bahr.

In Memoriam.

En av Uppsala stads mest kända och mest aktade medlemmar, fru Elisabeth von Bahr, avled den 23 maj, 76 år gammal. Dotter av lagman Boström till Östana, var hon sedan år 1900 änka efter häradshövding Carl von Bahr.

Med Elisabeth von Bahr har en ovanligt vidsynt och vidhjartad personlighet gått bort. Under en lång levnad medelpunkten i ett rikt familjeliv och en omfattande umgängeskrets, räckte hennes intresse, hennes klara huvud och varma hjärta till för mycket därtöver. En av stiftarna av Enskilda läroverket i Uppsala — Uppsala samskola — och den därmed sambörande fackskolan för huslig ekonomi, var fru von Bahr även en av initiativtagarna till bildandet av Elisabethhemmet — för äldre ensamstående kvinnor. En mängd andra sociala företag hade även hennes direkta stöd och hjälp.

För kvinnornas strävanden, evad det gällde uppfostran, ekonomi eller ställning i samhället, hade Elisabeth von Bahr med sin självständiga personliga uppfattning, sin omutliga känsla för rättvisa och rättfärdighet sin plats given. Och från den vek hon aldrig, vilka opinionsvindar, som än blåste på samhällets höjder.

I Uppsala F. K. P. R. var hon en av de första medlemmarna och följde föreningens arbete med aldrig svikande intresse och välvilja. Det blev en högtidsstund, när fru von Bahr kom till ett möte eller sammanträde, och i kommittén för rösträttskongressens mottagande i Uppsala var hon med.

Den som skriver dessa rader minnes med rörelse, hur vid denna tid förra våren den värnadsvärda gamla med sin fina älskvardhet kom på besök för att, före sin avresa till landet, skriva sitt namn på en opinionslista för vår medborgarrätt. "Jag måste komma själv", sade hon, "ty då en namninsamlerska besöker vårt hus, är jag kanske inte hemma och — vem vet, om man lever till hösten." På nyåret, då hon låg svårt sjuk och var mycket svag, hade hon dock kärleksfullt intresse nog för livet och de kämpande idéerna för att sända bud och efterhöra namninsamlingens slutliga resultat.

Då i dag Elisabeth von Bahrs stoft under de skönaste blommor fördes till graven, skedde det med orden: "den rättfärdiges minne skall leva i välsignelse."

Uppsala 26. 5. 1914.

Ellen Hagen.

Alla damer höra ihågkomma att en god tvål är en viktig faktor vid kroppens vård. Använd endast **Civa-tvål** för tvättning av händer, ansikte och huvud. Använd **Civa-Tabletten** i hemmet vid särskilda tvättningar och för övrigt för alla hygieniska ändamål. Säljes överallt. Prov 4 **Civa-tvål** och **Civa-tabletten** erhålles mot insändande av Kr. 1: 20 fraktfritt.

CIVA-FABRIKEN
Mästernamnelsgatan 12 - Stockholm

Allm. Tel. 62 25.

Riks Tel. 62 25.

Lungsiktiga!

En lungsiktig som av läkare hemsänts från sanatorium såsom obotlig har efter en tids användande av **Zenigin** återvunnit krafter, arbetsförmåga och nytt levnadsmod.

Zenigin försäljes i flaskor å 3:25 och 5:75.

Örtextraktfabriken Zenegin, Afd. S.
Centralpalatset, Stockholm.

Årsta på Baltiska Utställningen.

Ett vackert och värdigt uttryck för svenska kvinnors insats i samhälligt arbete.

En tjusande idyll, dit man längtar från utställningens jäkt och larm — det är Årstas yttre. I Årsta tittar man inte in "i förbifarten". Det pekar icke på uppmärksamheten, fascinerar icke blickarna på långt håll. Om än byggnadens läge i en utkant av utställningen med en härlig parkanläggning framför, är den ur skönhetssynpunkt bäst tänkbara, så är detta ingalunda fallet ur ren utställningssynpunkt. Men något för något, heter det. Ett vackert vittnesbörd om kvinnlig företagsamhet, en samlad exponent för svensk kvinnogärning i dess mest skiftande former — det är Årstas inre.

Redan byggnadens yttre dimensioner väcka förvåning. De äro större och mer imponerande än man tänkt sig. Den stora utställningssalen på nedra botten är ljus, rymlig och överskådlig. Man vore nästan frestad att kalla det hela ordnat med manlig vederhäftighet, om den icke samtidigt vore så typiskt kvinnlig i sina hänsyn till både praktiska krav och till skönhetssynpunkter.

Vi träda alltså in i stora salen och låta ögonen, som sig bör, först falla på Qvarnströms bekanta porträttbyst av Fredrika Bremer och Södermarks likaledes kända porträtt i olja av henne, vars ande tyckes sväva över denna vackra byggnad med allt vad den vill uttrycka.

Fredrika-Bremer-Förbundets utställning intager naturligtvis en dominerande plats, i det Förbundet disponerar en upphöjd estrad, där en möbelgrupp från århundradets mitt förstärker intrycket av vödnadsvärd tradition. En ståtlig modell av lantushållningsskolan i Rimforsa fångar ögat. Här finna vi även Förbundets litteratur, representerad främst av Dagnys alla årgångar, vidare en mängd skrifter, årsberättelser m. m. samt i ett stilfullt och digert band Förbundets alla skrivelser till "Kungl. Maj:t, Ämbetsverk och Kommittéer". I grafiska tabeller visas dels utvecklingen av Förbundets sjuksköterskeförmedling, sjuk-kassa, lönerörelse m. m., dels den stort- artade stipendiefonden, vars utveckling belyses medels "figurlig" framställning av unga kvinnor i procession fram emot sina respektiva levnadsmål — en imponerande och betydelsefull statistik.

Den sociala utställningen omspannar verksamhetsområden av den mest mångfaldiga och skiftande art. Den representerar också ett särdeles vackert och omsorgsfullt arbete. Här kan näppeligen det torra uppräknandet undgås, då ett utförligare omnämnande av varje specialutställning skulle förutsätta ett mera ingående studium än vi varit i tillfälle att prestera och långt flera spalter än tidningen kan bestå. Som generellt omdöme må sägas, att den sociala kommittén lyckats framställa sitt utställningsmaterial på det tänkbarast instruktiva, roliga och lättfattliga sätt. Allt tryck är bundet i vackra, ofta konstnärliga band, de praktiska montrerna med rörliga ramar, bland vilka man bläddrar som i en bilderbok, äro lätta att handskas med, och blomsteranordningarna här och var skapa angenäma vilopunkter för ögat.

Då L. K. P. R:s utställning är utförligt beskriven i föregående n:r av denna tidning, förbigås här densamma med anmärkningen, att den väl försvarar sin mycket fördelaktiga plats.

Vi bläddra i porträttalbumen med kvinnliga ledamöter i kungl. kommittéer och kvinnliga stadsfullmäktige — de senare börja bli ganska många! — och kasta en blick på fotografier över

det skandinaviska sjömanshemmet i London, öppnat 1880 av fröken Agnes Hedenström, numera fru Welin. *Föreningen kvinnliga missionsarbetare* och *Sveriges kvinnliga student- och gymnastirörelse* med kristligt program ha även utställt album med fotos från verksamheten.

En vacker minnesutställning är ägnad *drottning Sophia*. Den upptager ett stort porträtt av drottningen, album med bilder från de stiftelser och inrättningar, i vilkas verksamhet hon tagit del samt en mängd brev och anteckningar rörande dessa drottningens livsintressen av hennes egen hand.

Elsa Stenhammars damkör presenterar sig genom program och pressut-landen, *Anna Behles dansinstitut* genom fotos och *Julia Gieseckes donation* till inköp av konstverk för Nationalmuseum med ett antal bilder.

En åskådlig statistik visar oss till vilka verk och inrättningar kvinnliga donationer gått under åren 1600—1905. Den ojämförligt största summan har, som var att vänta, lagts på "stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning".

Margareta Hvitfeldts i dessa dagar så mycket omtalade stipendieinrättning för studerande ungdom representeras av ett litet foto över tavlan "Margareta Hvitfeldt dikterande sitt testamente". Bredvid står textat följande ur donationsbrevet: "Till Hans Kongl. Maj:tz Academie eller Gymnasio udi Gothenburg och til den Studerande Ungdomen off Bohuus Leehn, som der med ynskelig och Christelig Information udi Boglige Konster kunde Fruchtblarigen opdragis, detz underholning og Befordring." Tillgångarna uppgingo vid 1913 års slut till 2,273,000 kr. Utställarna tillägga helt lakoniskt: "Stipendierna äro tillgängliga endast för manliga studerande."

Vita Bandet har en vacker utställning i form av fotos från olika grenar av verksamheten samt en modell över Alkoholisthemmet för kvinnor vid Håkantorp.

Ä en karta, belysande *hemslöjdsarbetets utbredning* i Sverige, se vi huru- som trakterna kring Siljan i Dalarna hava de tätast belägna knutpunkterna för hemslöjdens organisering och avyttring.

Den kvinnliga småbrukskolonien "Emaus", upprättad av Maria Winquist i avsikt att av vilsekomna unga kvinnor göra dugliga lantbrukare, visar i en serie fotos sin vackra utveckling åren 1905—1914. Den trevliga kon "Maj" är med överallt och i alla möjliga situationer.

Ett flertal slöjd- och vävskolor visa i vällyckade småutställningar vad de kunna åstadkomma inom sina resp. områden. Så utställer *Fackskolan för huslig ekonomi* i Uppsala ett antal vävnader, *M. Nordenfelts högre handarbetsseminarium* i Göteborg en kollektion underkläder, *Handarbetets vänners* och *Hulda Lundins högre slöjdseminarium* pedagogisk slöjd.

Så komma vi till en mängd föreningar och inrättningar, stiftade eller ledda av kvinnor, vilka i ett flertal monter med de förut nämnda, rörliga ramar visa intressanta bilder från sin utveckling och dragen av dem, som brutit mark och gått i spetsen. Ett närmare ingående på dem alla — eller ens ett uppräknande — är inom dessa gränser otänkbart. Vi se inrättningar av religiöst slag, såsom K. F. U. K., diakonissanstalter, Frälsningsarméns slumverksamhet, missionssällskap, vi se denna mängd af *socialt-praktiska* företag, ledda av kvinnor, såsom arbetsstugor, yrkesskolor, barnbibliotek,

abnormanstalter av olika slag, hem för ensamställda mödrar, spädbarnshem, barnhem, Kooperation m. m. Vidare vad man skulle kunna kalla *socialt-etiska* sammanslutningar, sådana som ungdomsklubbar, kvinnliga studentföreningar, klubbar för arbeterskor, nykterhetsföreningar och många andra, samt slutligen en rikhaltig kollektion upplysningsmaterial rörande *den högre flickskoleundervisningen* i vårt land, i vilken avdelning en hedersplats intages av "Johannes Rudbeckius 1581—1646. Grundare av de första svenska flickskolorna i Falun 1621 och Västerås 1632". En del av dessa institutioner utställa jämvis i Industrihallen.

En grafisk tabell utvisande *elevantalets stegring* i våra folkskolor låter oss se en starkt stigande kurva vad lärarinnorna beträffar. Bredvid tabellen citeras följande ord: "Att skolan redan skördat fördel av det större antal lärarinnor, som inträtt på arbetsfältet, är en sak, som ligger för öppen dag.

Ljusdal den 30 dec. 1871.

Carl Oscar Roos.
Folkskoleinspektör."

Andelsföreningen Svenska Hem berättar i talande siffror om sin utveckling. Medlemsantalet utgjorde år 1905 573 och år 1913 2,468.

En mängd modeller av byggnader för samhällsnyttiga ändamål ge hela rummet en glad prägel. I form av de allra näpnaste dockhus — ett par till det inre fullt monterade — se vi *Kolonitrådgårdshus från Eriksdalslunden*, Stockholm, *Lillgårdens konvalescenthem*, Södermanland, *Engelbrekts barnkrubba* och *Värtans barnträdgård*, Stockholm (de bägge sistnämnda synnerligen tilltalande), *Kindergartensal* från Fröbelinstitutet i Norrköping, *Kvinnliga kontoristföreningens* stuga vid Hofås nära Göteborg samt en del mindre modeller av sociala inrättningar i Göteborgstrakten.

Barnavårdsskolan Grefturegatan 44, Stockholm, utställer en "kätte", där baby är i så gott förvar som någonsin på sin mammas arm, en liten säng och ett mycket inventiöst förvaringsskåp.

I ett litet, men betydelsefullt häfte, innehållande matriklar och föreningstryck påminna *Akademiskt bildade kvinnor* om sin tillvaro. När möjligheterna till boklig bildning ställa sig lika lättåtkomliga för bägge könen, och när *kompetensen* blir det avgörande vid befattningar, där akademiska examina förutsättas, då kommer detta lilla häfte att betydligt svälla ut!

Vidare utställas album med fotografier över verksamheten inom *Kvinnoklubben*, Stockholm, *Kungsholms ungdomsklubb* och *Svenska allmänna kvinnoförbundet till djurens skydd*.

Ä vackert textade väggtaflor belysas våra vetenskapliga, vittra och konstnärliga statsinstitutioners bedömning av kvinnors insatser å dessa områden. En tavla omtalar t. ex. att Kungl. svenska akademien tilldelat "mindre skådepenningar av guld åt

Fru Julia Kristina Nyberg	1829
Mamsell Fredrika Bremer	1831
Fru Katarina Cramer	1833
Fru Ulrika Widström	1840
Skådespelerskan fru Ebba Charlotta Hwasser	1881."

Yrkeskommittén, vars ordförande varit fröken Axianne Thorstenson och statistiker d:r Ingegerd Palme, har, så vitt man kan döma, haft den drygaste arbetsbördan på sin lott. Det har främst gällt att draga kontentan ur officiell statistik angående löner, arbetsförhållanden och dyl. Men även annars icke tillgänglig statistik har kommittén måst uppleta, och där icke

materialet räckt till — och det var på många håll — har man måst insamla sådant. Att ur de mestadels oorganiserade och i följd därav svåråtkomliga kontors- och butiksbiträdenas stora skara hämta pålitligt, tillräckligt och belysande statistiskt material hör ej till de lättaste uppgifter. Kommittén har emellertid presterat ett i hög grad erkännansvärt arbete.

I lättbegripliga och roande framställningar visas oss frekvensen av kvinnlig arbetskraft inom statens och kommunens verk, i banker och bankfirmor, inom handel och industri, sjuksköterskeyrket, apotek, läkare- och gymnastyrket m. fl. Kvinnor som avlagt studentexamen i Sverige få dels i en stor väggtabell, dels i grafisk framställning reda på att år 1871 utgjordes deras antal av summa 1 och år 1910 av 183. Sammanlagda antalet kvinnliga studenter på dessa 40 år utgör 1,794. I en synnerligen intressant serie bilder gives svar på frågan: "Varför har kvinnoarbete i hemmet utbytts mot förvärvsarbete?" Denna serie är väl värd att begrundas av alla dem, som stå undrande och spörjande inför en mängd företeelser, som på det intimaste sammanhänger just med detta faktum.

Något som ovillkorligen måste gripa även den kallsinnigaste föraktare av kvinnlig arbetsprestation — och vi må hoppas att många, många av det slaget måtte besöka Årsta i sommar! — är den enkla, talande tabellen över "Levnadsvillkoren i Stockholm, Göteborg och Malmö för kvinnliga befattningshavare med en slutlön av minst 600 kr., 900 kr. etc." samt icke mindre framställningen av barnmorskornas otroliga slit och umbäranden i vissa delar av Sverige. Över-Kalix socken i Norrbottens län, i storlek ett ordinärt svenskt landskap, utgör ett barnmorskedistrikt, där lönen utgår med 300 kr. årligen, medan Bjufs socken i Skåne äger två barnmorskor med en lön af 600 kr. vardera. Vederbörande synas icke vilja erinra sig att, ehuru Över-Kalix är fattigt på folk, är det oändligt rikt på kilometer!

Några humoristiska akvareller framställa en kvinnlig journalists arbetsdag. Den slutar här kl. 12,10 f. m., då sista spårvagnen gått, och hon på hemvägen blir erbjuden sällskap av än den ene än den andre uppdykande manlige individen. En konstnärinna, Aina Stenberg-Masolle, visar oss i några flott utförda bilder, att våra kvinnliga konstnärer till allra största delen ägna sig åt figurmålning jämfört med andra grenar av målarkonsten.

Och så ha vi avslutat vår rond i Årstas stora utställningssal. Ett "normalkök", i vilket små demonstrationskurser komma att hållas, är ännu icke inrett.

Vi stanna vid utgången och kasta ännu en blick över salen. Efter väggarna löpa de omtalade "lagbanden", vilka hugfästa viktiga data ur kvinnorörelsens historia, exempelvis:

"Att hädanefter wälfrejdade personer av Qwinnokönet, som i anseende till förswagad hälsa eller andra bewekande omständigheter, finnas wara i behof af något passande försörjningsmedel, må, efter i behörig ordning gjord anmälan, erhålla tillstånd att i Stockholm tillverka och till salu hålla tortor, pastejer och bakelser." 1834.

Och "att kringbära glasarbeten å gator och allmänna platser i hufvudstaden". 1844. Texterna löpa bredvid varandra i två rader, den ena avser de gifta kvinnorna, den andra de ogifta. Det gråa fältet mellan dem har skämtsam uttytts som "mannens eviga måls-

manskap". Lagbanden skulle gjort sig bättre, om de textats tydligare och placerats friare.

I övre våningen möta vi i vestibulen Svenska konstnärinnors utställning, vilken bör få sitt särskilda kapitel. De stora utrymmena här uppe hava utnyttjats på ett synnerligen tilltalande sätt. Ett rum, som ännu ej är inrett, kommer att bli lugnt och behagligt som skrivrum med sina djupblå väggar och violetta gardiner — en färgverkan av egendomlig, men delikat natur. *Biblioteket* med en vald boksamling, omspännande, kronologiskt sett, flera århundraden, består av böcker om kvinnor och av kvinnor. Ett torrt uppräknande av boktitlar vore här icke på sin plats. Årsta bibliotek bör ses och njutas! *Fredrika Bremers* egen salong är ett förtjusande rum med gammaldags spatiöst utrymme, långa "släktsoffer" längs väggarna och en särskild doft av fin, nedärvd kultur över sig. *Föreningen "Ro"*, vilken som bekant arbetar för ett ålderdomshem åt pensionerade lärarinnor, utställer sin idé praktiskt i form av en liten fullt möblerad våning, hemtrevlig och prydd. Slutligen har Årstas omtänksamma skapare haft den goda idén att för en måttlig penning bjuda den utställningströtta en stunds ostörd vila i en av de åtta små inbjudande gästrummen i olika kulörer.

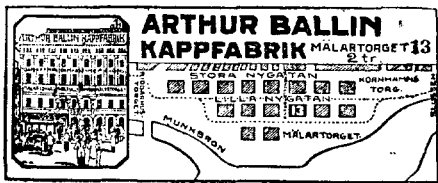
Och till sist ett ögonkast in i den mest materiella avdelningen! Restaurangen på nedre botten är ett helt litet konstverk af smak och hemtrevnad. De vitlackerade möblerna med sitt blomliga överdrag, de gamla kopparsticken på väggarna och den aptitliga och originella inblicken rakt in i köket genom de stora glasfönstren — allt detta i förning med god mat och facila priser kommer säkerligen att göra Årstas matsal frekventerad!

Vi trodde alla att Årsta skulle bli vackert och uttrycksfullt. Det kan med fog sägas ha överträffat även högt spända förväntningar.

Elsa Alkman.

Margareta Hvitefeldts stipendieinrättning.

Kuratorerna över Hvitefeldtska stipendieinrättningen ha nu uttalat sig över de kvinnliga studentföreningarnas framställning om beviljande av stipendier från stiftelsen även till kvinnliga studerande, och icke funnit dessa innehålla tillräckliga skäl för en sådan åtgärd. Skulle de trots detta vinna beaktande, vilja kuratorerna avstyra att stipendier utdelas åt kvinnliga lärjungar vid de enskilda gymnasier. Icke heller bör ett visst antal stipendier givas de kvinnliga studerandena, utan böra de söka stipendierna i tävlan med manliga kamrater.

ARTHUR BALLIN, Kappfabrik, Mälartorget 13, 2 tr.

Några intryck från Frankrike just nu.

Måhända lyder man, när man börjar åldras, mera än förut under den ofrånkomliga lagen om kroppars tröghet. För min del kan jag icke finna annat skäl — eller önskar icke finna något annat! — till att jag för varje förnyat besök i Frankrike yttermera befästes i min åsikt att intet land på jorden är som Sverige. Jag vill nämligen icke medgiva att det är mitt älskade Frankrike, som icke vid förnyade provningar visar sig hålla det ideal min svärmiska ungdom för ett decennium sedan byggde upp omkring det.

Och nu i vår!
Det är värre än någonsin. Kära ni och jag och alla förståndiga kvinnor, som använda samma språk, vi veta ju alla, att de bästa och förträffligaste människor av dem vi icke ha någon gemenskap med, bli avskyvärda när frågan blir att ta oss på allvar. Och de mera feministiskt tränade bland oss ha nog ofta stunder eller perioder, under vilka de helt enkelt icke orka tala rösträtt, av äckel över att behöva ta argument i munnen, som förefalla dem länade, banala, utnötta intill leda.

Faktiskt, man frågar sig varför en sådan sak som vår skall behöva diskuteras ur allmänna synpunkter. I grund och botten är det ju bara frågan om civilisationens evigt unga gröftat — vi skola fram till det, och de som sitta och passera skeden från hand till hand, vilja icke släppa dit oss. Enkelt, manligt och mänskligt.

Men tro icke att fransmännen se saken sålunda, åtminstone låtsas de icke om det. De ha allt för goda huvuden och äro alltför roåde av att använda dem. Och det oerhörda och oanade har ju hänt, att de franska kvinnorna denna nådens vår fått med sig tillräckligt många franska män, för att man numera skall kunna ha rättighet att tala om en verkligt kraftig fransk feministisk rörelse, som gjort rätt mycket väsen av sig under den pågående valstriden.

Fransyskorna äro sedan gammalt duktiga husmödrar och organisatörer, och de äro förmodligen de arbetsammaste kvinnor på jorden. Så det är ju självklart att den feministiska rörelse de ha skall vara bra organiserad och på allt sätt väl skött. Men utan all ohövlighet mot den — jag bugar mig under tio franska artighetsfraser för dessa berömda och spirituella damer! — har feminismen och framför allt rösträttskravet i Frankrike intill för ett par månader sedan på det hela taget levat ett mycket undanskymt liv. Det har visserligen

För Stockholm försäljning av
DAMKAPPOR - KOSTYMER

i minut till bestämde fabrikspriser.

Måttbeställningar utföras förstklassigt och billigt.

En gros. OBS! Ingen butiklokal.

funnits där, men det har icke oroat någon, icke ens de allestädes lätt uppblomstrande antis, som bruka vara de första att taga reda på det, för att dymedelst kunna slå sig en billig triumf.

Emellertid! Le Journal, en ansedd och på alla vis vederhäftig tidning, har, av orsaker den själv bäst kan redogöra för, om den vill, tillåtit en sin framstående medarbetare, Gustave Téry, att slå ett slag för kvinnorösträtten, och har därtill ställt spalter och övrig apparat till förfogande.

I den lilla landsända jag förnötte grå dagar när detta hände, blev ett väldigt buller. Gumman jag bodde hos visste att hon härbärgerade en levande feminist, och bykrogen — vilken i Frankrike är detsamma som magasinet i en Stockholms förstad och en på allt sätt passande ort för en resande dam att konversera stadsfullmäktige på — genljöd av undran och fasa och kvickt naiva frågor. Det var som hade man talat med kineser!

Och samma kinesers finare kusiner utgöto sig i pressen. Riktigt talangfullt för resten, bra mycket lustigare än vi äro vana vid i vår högerpress och med all den älskvärdhet, som säkerheten giver. Jag fasar för vad det skall bli, när Marianes söner förstå att detta är det blodigaste allvar, och den dag kommer då de skola uppvisa för sina systrar republikens bokslut.

Den stora frågan i Frankrike just nu är icke värnplikten, utan alkoholen. Åtminstone ser väljarne ute i landsorten saken sålunda, ta de miste, så tar jag miste. Det går en indignationens våg över hela vinlandet, icke mot den ädla druvan, men mot vad vi här hemma kalla spriten, och mot lagstiftarne, som icke förmå sätta rimliga gränser för den giftvåg som hotar att dränka landet. Man skall ha levat här rätt länge för att få någon uppfattning om vad den gode franske borgaren och framförallt kropparbetaren konsumerar under veckans lopp av sprit, fransmännen själva veta det, och de börja svärigen rädas och veta sig ingen råd. För gemene man har därför le Journals originella uppslag kommit såsom möjligheten till en ljusning, han ler glättigt vid tanken på att sättet skall vara politisk rösträtt, och medlet kvinnan, men han har själv så stora sociala kunskaper, att han vet att på denna jorden intet, platt intet, sker utan politisk rösträtt.

Liksom vi veta att intet, platt intet gott tillkommer oss och våra barn av bägge könen, utan kvinnans politiska rösträtt.

Nå, feministerna ha agiterat, talangfullt och patetiskt, som det höves franska politici, och dr Madeleine Pelletier, som är socialist, och älskar att reta vänner och fiender, har demonstrerat från rue de Rivoli och till place de l'Opéra, och Gustave Téry har skrivit små förtjusande mellanstiek i le Journal. Och de andra ha dragit fram de vanliga kvickheterna. Visst skall hon rösta, hon är ju ändå utrustad med alla nutidens uppfinningar i kläd- och tankeväg, låt henne, vår förtrollerska, lägga sig till med detta också! Låt henne bara icke ha revolvern i muffen, säga M:me Cailleaux' antagonister — allt "hyggligt" folk, som rimligt kan vara — och de mera differentierade tillägga, att kvinnorna vilja själva icke hava rösträtt och bevisa det fortfarande med M:me Cailleaux — denna ädla dam har nämligen för sitt försvar vänt sig till Labori i stället för till Maria Véronne. — Etc. etc.

Tillsammanlagt torde den försöksvotering som le Journal anordnat vid sina redaktionslokaler och litet varstans runt omkring i staden ha samlat ett hundratusental röster. Det är icke så illa, och det lider intet tvivel om att denna vår kommer att sätta epok i den franska feminismens historia.

Men man får dock en brännande tröstlös känsla av att fransyskorna, "skola vandra till blods sina fötter genom dagarnes hetta och regn" innan de stå, icke vid målet, men så nära det som vi, det vill säga, så nära att våra motståndares hat slår emot oss som en ständigt eggande, ständigt hetande och ständigt manande våg!

Paris i maj 1914.

Gwen.

Den danska grundlagsändringen.

Enligt meddelande från Köpenhamn kan den nya grundlagens stadfästelse väntas först i början av juli och icke den 5 juni såsom förut antagits. För alla, som hoppats att vid köpenhamns-mötet den 10—11 juni få hälsa Danmarks kvinnor som politiskt myndiga medborgare, kommer underrättelsen om dröjsmålet som ett streck i räkningen. Men vad betyder i realiteten en väntetid av några veckor, när man själv är van att räkna väntetiden i år, i treårsperioder...

Andra nordiska kvinnomötet i Köpenhamn

äger såsom förut nämnts rum den 10—11 juni. För arbetsprogrammet har redogörelse förut lämnats. Första dagens afton ger staden Köpenhamn välkomstfest på rådhuset och andra dagen äro mötesdeltagarna av Dansk Kvindesamfund inbjudna till fest på Skodsborgs Badhotel. Mötesförhandlingarna komma att äga rum i Folketingets sal, såvida icke Riksdagen då sitter.

Anmälan om deltagande i mötet ställes till Dansk Kvindesamfund, 49 Studiestræde, Köpenhamn. K. Mötesavgift är 3 kr.

"Du som ingenting har att göra."

Interiör av Frigga Carlberg.

"Hör nu, Elsa lilla, du som..." — Fru Elsa hajade alltid till, när hennes man började sitt tal med "du, som". Hon hade försökt att vänja honom av med denna inledning, då han ville be henne om en tjänst, men upgivit försöket som hopplöst. Nu kom fortsättningen:

"Du, som ingenting har att göra i förmiddag, skulle kunna roa dig med att se igenom Post- och Inrikestidningar för förra året. Det är en artikel om en markegångstaxa för Örebro län, som jag ville titta på."

"Ja, lilla Axel, om jag får tid så —"

"Tid!" — Axel vände sig från spegeln, framför vilken han soignerade sina mustascher, och mätte sin fru med förvånade blickar, vilka hon dock icke märkte, sysselsatt som hon var med att ordna en hop

småplagg för lillans morgontoilet och samtidigt hålla barnvagnen i stilla rörelse.

"Tid! Du har ju hela förmiddagen för dig själv, när barnen äro i skolan och lillan sover — du har ju inte några bestämda timmar att passa på, som en annan stackare har. Tidningarna ligga på vinden, antar jag, i kronologisk ordning, som jag lärt dig att lägga dem, då går det lätt att få reda på vad man vill ha."

"Vet du i vilket nummer artikeln står?"

"Nää — det var visst i slutet på förra året eller kanske i januari — bäst du ser igenom sista halvåret först. För resten talade jag med dig om de olika markegångarna då jag läste tidningen, så att om du delade din mans intressen, så borde du komma ihåg den. Men som vanligt hörde du med bara ett öra, det andra följde med Alfs katekesläxa, som du med kvinnans beprisade taktkänsla just då passade på att förhöra honom."

"Ja, nu minns jag. Handlade inte läxan om 'hedningarna som icke hava lagen?'"

Fru Elsas röst hade fått en smula gladdare klang, när hon fortsatte: "Det var i

slutet av november Alf hade hedningarna, Ellen och Erik hade dem i våras."

"Och sådant minns du!"

"Jo, det vill jag lova. Ingen mor, som läst katekesläxor med sina barn, glömmer väl den pärnen! Så att, om du är säker på att det var Alf och hedningarna, som..."

"Jo, jag minns särskilt, att jag körde in honom i barnkammaren, för han lipade över att läxan var svår."

"Frun!" — Det var Mina — familjens faktotum — som knackade på dörren: "Nu kokar äggvattnet, och det är väl bäst frun passar på äggen själv, så att herrn får dem till pass. Mjölkbudet vill ha reda på om det ska vara någon extra grädde till söndan, och madam Andersson säger återbud om tvätten — hon frågar om frun vill bestämma en annan dag. Och så..."

"Jag kommer genast", avbröt matmodern rapporten. — "Söta Axel", vände hon sig till mannen, "rör vid vagnen ett enda litet tag, så att lillan inte börjar gråta."

Axel var ingen hustryrann. Han var tvärtom en mycket godlynt människa, den ömmaste make och fader. Lillan behövde

inte göra den svagaste antydning om sin avsikt att bryta tystnaden, förrän vagnen vid tonerna av "Home, sweet Home" sattes i den livligaste rörelse.

Då mamma vid lillans något högljudda protest kom intrusande, uttalade pappa, som nu äntligen fått den rätta schvungen på mustascherna, sin oförbehållsamma mening om mödrar i allmänhet och hans barns mor i synnerhet: "vänja barn vid så skadliga vanor som att sova under björnans ständiga omskakning. Sådant kan endast falla fruntimmer in, som ingenting ha att göra."

Efter inmundigandet av frukosten, som var nästan sådan den bör vara, då den serveras av kärleksfulla händer, som ingenting annat ha att göra, fände Axel sin cigarr och begav sig i gott mak till tjänsterummet.

Fru Elsa skötte om lillan, hjälpte Mina att städa rummen, och medan denna där-efter gjorde torgnuppköpen, gav hon de större barnen frukosten n:r 2, då de kommo hem på skolrasten, lagade en reva på Ellens klädning, plåstrade om Eriks näsa, som en stridslysten kamrat kommit för nä-

En internationell rösträtts-sammankomst i Rom.

Det internationella kvinnoförbundet (I. C. W.), som nyligen haft sitt femårsmöte i Rom, hade anslagit mötets sista seans, som hölls den 15 maj, till avhandling av den kvinnliga rösträtten. Till lokal hade valts Teatro Nazionale, och redan före den utsatta tiden var den stora salongen fullsatt till sista plats.

En av rösträttsalliansens (I. W. S. A.) vice ordförande Mme de Witt Schlumberger presiderade vid mötet.

Anförandenas rad inleddes av signorina Dobelli, som påpekade, att kvinnorna utan politiska rättigheter stå oöppnade i livets strid, och att rösträtten nu genomgått sitt eldprov, då det visats, att i de länder, där kvinnorna ernått den, de genom den kunnat göra nytta utan att den framkallat någon ny syndaflojd. Vi begära rösträtten för att försvara den husliga härden, verka för framåtskridande och icke längre tigga rättigheter av männen.

Hur nödvändig rösträtten är för allt det kvinnorna vilja utträta på det sociala arbetets fält, bestyrktes av den kända Mme Siegfried från Paris, som har en lång erfarenhet på detta område. Hon yttrade, att fastän rösträtten icke varit huvudtemat på detta internationella möte, har likväl denna vid behandlingen av de olika ämnena åter och åter dykt upp, emedan kvinnorna äro genomträngda av vissheten, att den för dem är den viktigaste och förnämsta av alla rättigheter.

Sedan man med stor uppmärksamhet hört den österrikiska författarinnan Marianne Hainischs försäkran om, att efter det stora uppsvinget rörelsen för kvinnorösträtten tagit i hennes land, den skulle växa ofantligt, när lagen om kvinnors rätt att bilda politiska föreningar gäve österrikiska rätt att sluta sig till alliansen, framträdde reverend Anna Shaw med ett av sina mäktiga anföranden, vars värtalighet också i den italienska pressen kallas "skarp och lysande". Liksom fru Hainisch betonade hon kraftigt, att den internationella kvinnorösträttsalliansen arbetar endast med fredliga och lagliga medel.

Den franska advokaten Maria Vêrone formulerar sina ord till ett anfall mot militarismen, som kvinnorna, när de få sitt ord med, skola bekämpa. Mödrarna, som givit barnen livet, som med tårar se sina söner dra i fält, måste avsky kriget — här utbröt en storm av bifall — kvinnan och kriget äro det oförenliga.

Till sist blev det professorerna Teresa Labriola, som med utomordentlig klarhet gjorde en sammanfattning av de argument och meningar, som framlagts, varefter under livligt instämmande följande resolution antogs:

"I betraktande av att åsikterna om de uppgifter, som föreliggande regeringarna ändrat sig, att dessa uppgifter mer och mer gälla folkens intressen på moralens, uppfostrans och industriens områden, att det mer än nå-

Rösträttskvinnornas dag i Chicago.

Brev till Rösträtt för Kvinnor.

Den 2 maj var rösträttskvinnornas stora dag i Förenta staterna. I New York och en mängd stora och små städer firades "Woman's Independence Day" med kvinnoparad för rösträtten.

Särskilt storartad var demonstrationen i Chicago. Väl 7,000 kvinnor med stjärnbaneret över axeln och vit "rösträttsmössa" på huvudet, tågade under flygande fanor och klingande spel och hälsade av folkmassornas hurrarop uppför Michigan Avenue, den väldiga boulevarden, som på ena sidan kantas av skyskrapor och på den andra av de fria fälten mot Lake Michigan.

Från en läktare utefter paradens väg åsågo guvernör Dunne och borgmästare Harrison taget. De stodo, oaktat det ganska kyliga vädret, mer än en halv timme med hattarna i hand för de passerande kvinnorna, som i förbifarten hälsade dem med sina fanor.

I spetsen för taget gick Mrs Grace Wilbur Trout, ordförande i Illinois' Equal Suffrage Association och en av ledarna för kvinnorösträttsrörelsen inom staten Illinois. Hennes unge son tjänstgjorde som fanbärare. Senare delen av paraden leddes av ordföranden i nationalföreningens kongresskommitté Mrs Medill McCormick. Båda hylades livligt med hurrarop och viftningar, liksom också — kanske ännu hjärtligare — Mrs Ella Flagg Young, den gamla skolveteranen (superintendent of Chicago public schools), som trots sina 70 år med spänstiga och ungdomliga steg hela vägen följde Mrs Trout.

Det var en storartad demonstration, som kommit till stånd. Kvinnor av alla samhällsklasser, nationaliteter, hudfärger, trosbekännelser och politiska partier deltog. Där sågos de rika, som andra dagar susa boulevarderna fram i sina egna bilar, och de fattiga, för vilka en spårvagnsfärd nästan är lyx. Där sågos gamla gråhåriga kvinnor och småflickor med fläta på ryggen. Olika partier, yrken och

gousin visar sig nödvändigt att kvinnorna bli medvetna om sin sociala oömbärlighet, uttrycker Internationella kvinnoförbundets kongress sin bestämda förhoppning om att parlamenten i alla stater snarast möjligt skola bevilja kvinnorna rösträtt."

Det Internationella kvinnoförbundets ordförande, lady Aberdeen, avslutade härefter den betydelsefulla seansen med att betona den insikt, det arbetsnit och den politiska mognad, som framträtt under femårsmötets alla förhandlingar och att den fullkomliga enigheten bland denna mängd kvinnor från så olika länder bäst bevisade det djupa allvaret i deras strävanden.

Hilda Sachs.

föreningar representerades av var sin grupp i taget. Där voro de demokratiska, progressiva, republikanska och socialistiska kvinnorna, och där voro de, som ej anslutit sig till något parti. Där var en avdelning "nurses" i sina uniformer och en grupp kvinnliga läkare. Där voro kvinnliga studerande från Chicago universitet och "high schools". Studenterna buro sina svarta, fyrkantiga mössor och dito långa kappor. Ett kompani negerkvinnor (till ett antal av 500) syntes också i taget.

Åskådarnas antal beräknades till över 200,000. De fyllde fönster och balkonger längs avenyen. De trängdes på skyskrapornas tak och på Konstintitutets trappa och kantade i täta led paradens väg.

Vad beträffar stämningen bland allmänheten, var den välvillig. Inga störande uppträden förekommo, såsom vid kvinnornas rösträttsparad i Washington för något över ett år sedan, utan ordningen var den bästa möjliga. Också voro polisordningarna utmärkta. Före paraden klarade en polischef i sin automobil vägen. Så kom en grupp hornblåsare och 60 beridna poliser. Därpå följde Mrs Trout och hennes eskort. Efter dem kommo två "floats" med symboliska figurer: "Suffrage Enlightening Her Sisters" och "The Suffrage States". På den första stod en kvinna med en trumpet för läpparna, med vars stötar hon föreställdes söka väcka de slumrande "systrarna" vid sina fötter. På den andra hade Illinois och de övriga staterna, som infört kvinnorösträtt, var sin representant.

Därefter kommo två avdelningar ryttarinnor, vilka väckte mycket uppseende. De flesta använde herrsadel och voro klädda i röda ridjackor och mörka kjolar.

Efter ryttarinnorna följde så paradens alla övriga avdelningar i tur och ordning.

Bland de föreningar och institutioner, som voro representerade i taget, må nämnas några: the University of Chicago, the Northwestern University (Chicagos andra universitet), the Art Institute, the Young Women's Christian Association (K. F. U. K.), the National Women's Trade Union League, the Socialist Women's League, the Young People's Socialist League, the Cook County Suffrage Alliance, the Alpha Suffrage Club, the Women's Civic League, the Waitresses Union, the Hamilton Club.

På ledarnas sammanträde efter paradens föreslogs följande resolution att avsändas till kongressen:

vindsskrubben och anställa vidare forskning med samma sorgliga resultat.

Hon kände sig uppfylld av tacksamhet mot försynen och Axel för att taxan inte kom på tal i farmors närvaro. Hennes man hade aldrig behövt uttala en önskan, innan den ögonblickligen var uppfylld.

"Apropos, lilla vän" — det var just sedan han kommit in igen, efter att ha följt farmor till spårvagnen, som Axel tog till orda — "den där artikeln jag bad dig ta reda på, det var litet onödigt besvär jag förorsakade dig den gången — men du hade ju ingenting annat att göra, tyckte jag du sa, och litet motion i trapporna skadar ju inte. Det var inte i Post- och Inrikes Tidningar artikeln stod utan i Stockholms Dagblad — jag hade den på kontoret. Du får verkligen förlåta mig."

Axel lade armen om sin hustrus liv och kysste henne, utan att märka hur hennes läppar skälvde. Hon sväljde och sväljde — hon hade ju för att leta efter tidningen brutit överenskommelsen med Ellen — hennes bästa vän — att träffas i Humlegården

Fredrikke Mörck i Göteborg.

Föredrag om folkvalda domare.

Fröken Fredrikke Mörck, en av den norska kvinnorörelsens mest bemärkta kvinnor och väl bekant för Rösträtt för Kvinnors läsare, höll den 14 maj på inbjudan av Göteborgs F. K. P. R. föredrag över ämnet "Folkvalda domare".

Sedan fru Carlberg hälsat fröken Mörck välkommen, uttryckte denna sin glädje över att för första gången få tala i Sverige och gav därefter en kort historik över juryns uppkomst och utveckling i Europa. I Norge infördes den när landet fått sin första vänsterregering och trädde i kraft 1890. Sedan de norska kvinnorna fått kommunal rösträtt, följde 1902 en grundlagsändring enligt vilken kvinnor kunna väljas in i jury. Denna bestämmelse trädde i kraft 1904, och Norge är sedan dess det enda land i världen, där kvinnor fungera som domare. Kriminaldomstolarna äro i Norge två: meddomsrätterna och lagmansrätterna. De båda lekmän, som äro bisittare i en meddomsrätt, kunna vara två män, en man och en kvinna eller två kvinnor.

Sedan nu kvinnor blivit valda till jurymedlemmar, och till och med blivit utsedda till ordförande, har kvinnans tillit till domstolen i allmänhet ökat, då hon vet, att hon ej längre skall dömas av männen allena. Så bli t. ex. nu mäns brott mot kvinnor ej endast bedömda ur manlig utan även ur kvinnlig synpunkt, vilket har mera allmänmänskliga domslut till följd och så småningom kan leda till förändringar i lagen.

Hur ha nu kvinnorna ställt sig till sin nya uppgift? Många ha tacksamt avböjande dragit sig tillbaka, då de t. ex. vid svåra sedlighetsbrott kommit att höra till de tre uteslutna; andra ha med god och ärlig vilja gått att göra ett samvetsgrant arbete. Säkert är, att kvinnan under sitt arbete vid jurydomstolarna fått sin egen synkrets vidgad, i och med det att hon fått en inblick i de sämre lottades liv, ty ingenstädes kommer nöden och eländet så till synes som här. Säkert är också, att om man och kvinna ärligt arbeta tillsammans på att skipa rättvisa, detta till slut skall leda till sociala reformer av ovärderligt gagn.

Det var med verklig andakt auditoriet lyssnade till det som fröken Mörck, vilken själv står mitt uppe i det arbete hon skildrade, hade att säga och den stämmingsfulla aftonen avslutades med ett samkväm i Trädgårdsföreningen.

"Chicago har i dag deltagit i en av världens största demonstrationer för att visa sin tacksamhet för den nya frihet, som kommit Illinois' kvinnor till del. Vi uppmana enträget kongressen att arbeta på genomförandet av den lag, som kommer att ge full frihet åt alla kvinnor inom Förenta staterna." Chicago, 5 maj 1914.

Maria Rouge.

ra med naglarna, repeterade tyska konjunktionerna med Alf och sprang sedan upp till vindsskrubben för att leta reda på markegångstaxan.

Tre gånger uppenbarade sig Mina och förkunnade med andan i halsen att "frun måste komma ner! Lillan skriker, gamla-frun är på besök och ser så försmäddlig ut, och flällefundran törs hon — Mina — inte stuva på egen hand — frun vet hur noga på maten herrn är — och allra värst när gamla-frun är här. Och hon stannar naturligtvis till middag — när det är motigt, så är det med besked."

När Mina vandrade nedför de fyra trappona uppbyggde hon sig själv med en stilla betraktelse över fruarnas, som sätta sig på golvet i vindsskrubbar och rota i gamla tidningsluntor — precis som om de ingenting hade att göra.

Axel såg endast litet ironisk ut, när Elsa viskade i hans öra, att hon inte kunnat finna artikeln, hon skulle gå igenom tidningarna en gång till — så snart hon fick tid.

"Ja visst — så snart du får tid. Det

är snällt av dig, lilla vän, att göra dig så mycket besvär för min skull. — Vad är det för fasoner, pojkar", vände fadern sig till dessa, "komma till middagen med sådana händer! Marsch in i barnkammaren! Fråga farmor, så ska ni få höra att så fick aldrig jag komma till bordet, när jag var liten. Men så hade jag också tillsyn, eller hur, mamma?"

"Andra tider, andra seder, min gosse", suckade farmor urskuldande. "Säg, lilla Eva" — farmor tog sin lilla 5-åriga namne i knät och smekte henne — "du skall väl bli en liten duktig mamma, när du blir stor?"

"Nej, Eva vill inte alls bli någon mamma", förklarade den lilla energiskt. "Eva vill bli farmor och ha en stor gosse som pappa och många Minor, så att Eva kan slippa att göra som mam..."

"Kom, ska Eva få ett rent förkläde." Mamma avbröt brådskande den lillas framtidspaner.

Under farmors och lillans middagslur fick Elsa tillfälle att göra ett slag upp till

med barnen — det var den första riktiga vårdagen — och...

"Till lön för ditt välförhållande", fortfor den äkta mannen, "skall jag förklara markegångssättningen för dig — det är mycket intressant."

"Ta-a-a-ack."

"Jo, ser du, den årliga värderingen av en del varor går till på det sättet, att magistraterna i städerna och nämnderna på landet under årets lopp verkställa noteringar av varuprisen, och med ledning av dessa upprättas sedermera priskuranter, över vilka landskontoret gör sammandrag. Därefter sammanträda deputerade, som väljas på det sätt riksdagen enligt § 75... Men vad i herrans namn går det åt dig? — Gråter du?"

Axel höll inne med föreläsningen och betraktade häpen sin fru, vars tårar ymnigt vattnade strumporna hon höll på att stoppa. — "Vad i all världens frid är du ledsen för? Ett-tu-tre som man sitter i all skönsro och har det trevligt och gemytligt — ja, se fruntimmer — dom kan då ingen levande själ bli klok på — — —"

Ett besök på Stockholms Läsesalong.

Det är ju ganska underligt att en institution med så gamla anor som Stockholms läsesalong, för en stor kontingent av allmänheten skall vara så gott som okänd. Men så är ändå förhållandet. I våra dagar, då reklamen spelar en så oerhörd roll och den ena eller andra sakens förträfflighet snart sagt tvingar sig på en, händer lätt att det mera försynta och i tysthet verkande blir både bortglömt och okänt. Därför kan det inte skada, att ge Stockholms läsande damer en liten upprekning och påvisa, vilken kulturplanta, som blomstrar i deras omedelbara närhet, men vilken, likt andra blomster, är i behov av kärlek och vård för att trivas, här liktydigt med uppmuntran och intresse.

Befinner man sig i stadens centrum behöver man inte heller gå många steg för att, om tiden tillåter, unna sig en stund av ro och vila på Läsesalongen med de senaste tidningarna och tidsskrifterna, eller den senast utkomna skönlitteraturen. Är man mera böjd för allvarlig läsning ligger Bergsons senaste filosofiska arbete och Lidfors naturvetenskapliga essayer på bordet bland utkomna nyheter. Det är en vila för sinnet att från Birger Jarlsgatans jaktande larm och surr, komma in i denna tystnad. Läsesalongens lokaler äro nämligen sedan i höstas förflyttade till Arsenalsgatan 1, där föreningen disponerar en våning på sex rum.

Intrycket när man kommer in i den rymliga lokalen är övervägande ljus och hemtrevligt, och utsikten över Nybrohamnen med dess vitmålade skärgårdsbåtar och de gamla skutornas tackel och tåg, samt i fonden Dramatens fasad, en av de vackraste i Stockholm.

Men i de båda läsrummen sitta endast herrar. Herrar i sofforna och herrar i korgstolarna. Läsesalongen är ju dock en kvinnornas institution. Detta påpeka vi också för Läsesalongens föreståndarinna, fröken Maria von Below, som välvilligt tar emot oss i ett rum innanför de båda lässalarna, där bokhyllornas rader inte endast täcka väggarna, utan även skära rummet i vinklar.

— Ja, svarar fröken Below, det är nog så, att Salongen mera övergått till att bli herrarnas. Damerna låna fler böcker, men herrarna sitta här och läsa sina tidningar och vi ha vår gamla, trogna krets, som inte trivs på något annat ställe. De stora biblioteken ha ju sina förmåner, allt praktiskt och förstklassigt inrättat med skrivpulper och sådant, men jag tror inte att de som gå hit skulle trivas där. Här känna de sig mera hemmastadda, förstår ni.

Jag måste instämma, ty det är just ett intryck av hemtrevnad Läsesalongen i främsta rummet ger. Och fröken Belows ögon få ett varmt skimmer när hon talar om den kära "Salongen", vars föreståndarinna hon nu varit i trettio år.

— Allt här är inrättat på ett enkelt manér, utan pretention, fortsätter hon. Många dra sig till Stora sällskapet, som inte ligger långt härifrån och där herrarna kunna äta sin middag, men en gammal häradshövding, som alltid visat oss stor välvilja, yttrade just på tal härom: "Jag är för blyg att gå dit, ty där får man uppträda så pampigt."

Och många känna det nog på samma sätt. Fröken Below fäste sig särskilt vid Läsesalongens betydelse för dem, som känna sig ensamma och som inte ha så god råd, men längta efter ett ställe där de i lugn kunna få läsa sin tidning och bläddra i böckerna.

Fröken Below övergick därefter till att tala om, hur företaget burits och uppehållits av enskilda personer, som med aldrig svikande kärlek och offer-

Arbetet ute i landet

Färila F. K. P. R. hade den 10 maj sitt årsmöte, till vilket medlemmarna talrikt infunnit sig. Sedan "Du gamla, du fria" sjungits och ordf. fru Emma Kring, hälsat de närvarande välkomna, genomgicks årsberättelsen, varvid särskilt påmindes om namninsamlingen, vilken pågick sommaren 1913 och inom Färila givit ett gott resultat. Sedan revisionsberättelsen upplästes och ansvarsfrihet för styrelsen beviljats, vidtog val av kassör efter fröken Alma Mickelson, som avsåg sig, och valdes därtill fru Maria Vallman. Till v. sekr. efter fru Vallman valdes fröken Gertrud Roos, Weckebo. Sex nya medlemmar skrevo in sig i föreningen, varefter ett trevligt samkväm följde.

Katrineholms F. K. P. R., som bildades i höstas, hade den 25 april en mycket lyckad och talrikt besökt aftonunderhållning i godtemplarsalongen. Ett väl utformat och kraftigt föredrag hölls av dr Gulli Petri över ämnet: "Kvinnans rösträtt och de sociala frågorna." På programmet, förekom vidare pianomusik, sång av damkör samt Helena Nybloms enakter "Det ringer". Bifallet var hela aftonen det livligaste.

Lysekils F. K. P. R. hade lördagen den 16 maj offentligt möte, varvid fru Frigga Carlberg höll ett intressant och av skioptikonbilder illustrerat föredrag om "Rösträtt". Dialogen "Samma don" utfördes på ett synnerligen förtjänstfullt sätt av fröken Hildur Öjer och fru Maria Bergström. Efter supén gjorde madame Anti sin entré och framkallade nu som alltid stort jubel.

Sandvikens F. K. P. R. hade den 15 maj sitt ordinarie värmöte å lilla salen, Valhalla. Års- och revisionsberättelsen för 1913 upplästes, och styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Mötet bildade en presskommitté på fem personer, vilka ha att verka för spridandet av Rösträtt för Kvinnor. Frökarna M. Ljungqvist och L. Nilsson uppförde Frigga Carlbergs dialog "Samma don", som mottogs med stort bifall. Sedan åtskilliga föreningsangelägenheter dryftats och ordföranden uppläst "Jägaren" av Olive Schreiner, upplöstes det av den bästa stämning präglade mötet.

Söderköpings F. K. P. R. höll den 28 april ett ordinarie sammanträde, varvid styrelsen beviljades full ansvarsfrihet för det gångna året. Föreningen beslöt att skicka en representant till Nordiska kvinnomötet i Köpenhamn. Dessutom förekom diskussion om "Kvinnans insats i det politiska livet." Mötet avslutades med ett trevligt samkväm.

Sölvesborgs F. K. P. R. hade den 16 april årsmöte å godtemplarsalen, varvid års- och revisionsberättelsen upplästes och godkändes. Räkenskaper balanserade på kr. 511:79 med en behållning till år 1914 av kr. 152:91. 105 kr. hade insänts till kommittén för Fredrika-Bremer-staty. Ordföranden framförde ett varmt tack till alla dem, som arbetat för namninsamlingen och

villighet lämnat det sitt stöd och hur det även ur den synpunkten är värt allmänhetens intresse och uppmuntran, ty det var med tanke på dess bästa och som en möjlighet att sprida bildning till vida kretsar företaget startades och inte medtanke på att det skulle kunna bli ekonomiskt fruktbärande.

— Ellen Key har varit ett gott stöd för oss genom sitt intresse, berättade fröken Below och det var på hennes initiativ lärarinnor under en följd av år fingo gå på Läsesalongen mot en avgift av 3 kr. om året. Flera av de yngre författarna, såsom Bo Bergman, Siwertz och Lidman ha också visat sig vara våra verkliga vänner.

— Tror inte fröken Below att man skulle kunna vänja kvinnorna att gå hit oftare?

— Jo, mycket skulle nog kunna göras i den riktningen, om vi bara kunde få Salongen mera känd, få den betraktad som en social institution. Jag tror, att vi äro för blygsamma av oss. För dem som studera dansk och norsk litteratur ha vi t. ex. alldeles utomordentliga källor och vi ha även ett rikligt urval av tidskrifter. De gamla årgångarna bindas in och vi tillhandahålla sådana ända från början av 1880-talet.

— Tror fröken Below på idén om en framtida utveckling av Läsesalongen i

sålunda bidragit till det goda resultat denna fått. På förekommen anledning betonade ordföranden starkt att rösträttsföreningen såsom förening betraktad icke tagit del i någon partipolitisk agitation av något slag, utan allttjämt står utanför partierna. För enskilda medlemmars åtgöranden i ena eller andra riktningen ansvarar icke föreningen, lika litet som den har rätt att öva tryck i någon riktning på medlemmarna, som ju kunna tillhöra skilda politiska partier. Sedan en del övriga föreningsangelägenheter diskuterats, vidtog ett angenämt samkväm.

Uppsala F. K. P. R. höll den 8 maj årsmöte under talrik anslutning. Efter det ordinarie föreningsärendena talade fru Ezaline Boheman om Baltiska utställningen och Årsta, och visade vackra skioptikonbilder därifrån. Fru Hagen föreslog upptagande av kollekt för Årsta, vilken genast inbragte 50 kr. Efteråt var tesupé med samkväm under livlig stämning.

Valdemarsviks F. K. P. R. hade den 7 maj ett synnerligen lyckat samkväm å Stora hotellet. Förutom sång och musik förekom uppläsning av Frigga Carlbergs dialog "Samma don", som väckte både munterhet och eftertanke. Sedan fröken Helfrid Bäckman lämnat redogörelse för Centralstyrelsemötets förhandlingar och de beslut, som där fattats, talade doktorinnan Märta Hellström från Söderköping varmt och medryckande om det upplysningsarbete, som bedrivits i alla delar av landet för namninsamlingen till den stora opinionsyttringen i rösträttsfrågan. Till sist avtäckades den avgående sekreteraren, fröken Hildur Pettersson, som snart lämnar samhället. I hennes ställe valdes telegrafkommisariern, fröken M. Fogelqvist. Samkvämet avslöts med en enkel supé och deltagarna skildes åt, synbarligen mycket nöjda med sin afton.

Vista vares F. K. P. R. hade den 22 april årsmöte. Till nya medlemmar i styrelsen valdes efter fröken Signe Vestrin, som flyttat till annan ort, fröken Beda Pettersson, och efter fröken Hedvig Hedström som undangett sig återval, fru Lotten Selander. Suppleanter blevo fru Maria Weman och fru Karin Hägglund. Års- och revisionsberättelsen upplästes och godkändes. Föreningen beslöt att till Årsta-kommittén, överlämna 100 kr. En redogörelse för Årsta, Svenska kvinnornas utställning å Baltiska utställningen, upplästes av ordföranden. De närvarande uppmådes till prenumeration å tidningen Rösträtt för Kvinnor och flera prenumeranter anmälde sig. Nya medlemmar ingingo också i föreningen.

Västerås F. K. P. R. anordnade den 29 april samkvämsafton å Stadshotellet. Mötet, som var talrikt besökt, präglades av den angenämaste stämning. Sedan protokoll, års- och revisionsberättelser upplästes, till-

samma riktning som "Kvindelig Läseforening" i Köpenhamn?

Men fröken Below ställde sig ganska skeptisk gent emot den tanken. Företaget har ju lösts på ett lysande sätt i Köpenhamn, men skulle något sådant vara tänkbart i Stockholm, borde hela Läsesalongen baserats på andra grunder och med ledamöter. Det skulle dessutom kosta oerhört med pengar, och fröken Below undrade, om man kunde påräkna tillräckligt intresse för saken.

— Det bör framför allt tränga in i allmänhetens medvetande, sade fröken Below till sist, att Läsesalongen inte är ett vinstföretag, utan att det är grundat för allmänhetens bästa. Där finns icke heller någon organisation, som slukar pengar, utan allt ekonomiskt understöd alstrar bättre förhållanden inom "Salongen" och kommer således den läsande allmänheten till godo.

Det är att hoppas att kvinnorna, flitigare än nu sker, besöka Läsesalongen och upprätthålla dess gamla traditioner från en tid då den benämndes "Läsesalong för damer". Den är en av de många plantor, som spirat och vuxit i kvinnorörelsens hägn och enbart som sådan är den värd vår uppmuntran och vårt intresse.

G. H. E.

erkändes styrelsen ansvarsfrihet för det gångna årets förvaltning. Av årsberättelsen framgick, att medlemsantalet ökat till 176 samt att föreningen anordnat 3 offentliga föredrag och 4 samkvämsaftnar. Därefter höll fru E. Boheman från Stockholm ett synnerligen intressant föredrag om Baltiska utställningen och Årsta, kvinnornas separatutställning. Det av humor kryddade föredraget illustrerades med skioptikonbilder samt mottogs med livligt bifall. Efter föredraget intogs gemensam tesupé.

En kurs i kommunalkunskap har under mars-april anordnats av Västerås' F. K. P. R. Kursen, som varit besökt av omkring 100 personer, har omfattat sju föreläsningar, hållna av rådmän H. Cronholm. Ämnen, som behandlats, hava varit: kommunalstyrelse, kyrko- och skolväsende i stad och på land, självdeklaration, taxeringsmyndigheter, vallagen och proportionellt valsätt samt en kortfattad framställning av nu gällande svensk rättsordning med därtill hörande lagar och författningar. Kursen har omfattats med största intresse och ha även medlemmar ur stadens övriga kvinnoföreningar deltagit.

Ystads F. K. P. R. höll den 29 april ordinarie möte med föredrag av fröken Ellen Wester från Engelholm om: "Vad som är lätt och vad som är svårt för kvinnorna, då de börja deltaga i samhällsarbetet." Föredraget var intressant och senterades livligt. Efteråt upplästes års- och revisionsberättelserna och ansvarsfrihet beviljades styrelsen. Medlemsantalet har under året fördubblats. Föreningen beslöt att under hösten anordna en kurs i samhällslära omfattande ett tiotal föreläsningar.

Länsförbundet för F. K. P. R. inom Göteborgs och Bohus län hade lördagen den 16 maj årsmöte i Lysekil, varvid års- och revisionsberättelserna föredrogs och ansvarsfrihet beviljades. Program för nästa arbetsår uppgjordes.

— Södermanlands länsförbund av F. K. P. R. kommer att hålla sitt årsmöte i Katrineholm den 7 juni.

I konstitutionsutskottets sammansättning

har på grund av den genom nyvalen ändrade partiställningen i Andra kammaren den förändringen skett, att vänster och höger numera äro lika starka. I det i januari valda utskottet innehade vänstern 11 platser, högern 9.

De nu valda äro från
Första kammaren höger: hrr Clason, Bellinder, K. J. Ekman, von Geijer, Kjellén, von Mentzer; liberala: Hellberg, Mannheimer, Stadener; socialdemokrat: Olof Olsson;

Andra kammaren höger: hrr Jansson i Djursåtra, Magnusson i Tumhult, Räf, Beckman; liberala: Edén, Ericsson i Vallsta, Leander; socialdemokrater: Persson i Malmö, Lindqvist i Stockholm, Waldén.

Ordförande i konstitutionsutskottet är hr Edén och vice ordförande hr Clason i stället för hr Branting, som denna gången icke tillhör utskottet.

Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte

är i år förlagt till Malmö och Lund, dagarna före Köpenhamnmötet. I mötesprogrammet är även inbegripet besök på Årsta, där de olika avdelningarna komma att visas under sakkunnig ledning. I Lund blir offentligt diskussionsmöte å Grand Hôtel och därefter anordnas gemensam utfärd till Bjerreds Saltsjöbad.

P. S.

Svenska talare på Köpenhamnmötet.

Just som tidningen går i press meddelas, att på grund av oförutsedda hinder en del förändringar måst vidtagas i den först uppgjorda listan på svenska talare i Köpenhamn. Listan har nu följande utseende: Förmögenhetsförhållandet mellan äkta makar: fru Anna Wicksell; Det personliga förhållandet mellan föräldrar och barn: fru Frigga Carlberg; Äktenskaps ingående och upplösning: dr Alexandra Skoglund; Barnavårdslagstiftning: fröken Anna Lindhagen; Särslagstiftning för kvinnor: fröken Ida Johansson. På det offentliga rösträttsmötet talar fru Ezaline Boheman.

Värmlands Eda

Bad- och Vattenkuranstalt med järnkälla.

Post- och järnvägsstation Charlottenberg. Säsong 30 Maj—31 Aug. 9 tim. resa från Stockholm, direkt vagn — 8 tim. från Göteborg — 1/2 tim. från järnvägsstationen till kuranstalten med häst eller bil. Ovanligt naturskönt, sunt och torrt läge. Utmärkta bad såsom Nauheimer (med flytande kolsyra) gyttje-, tvåmassage-, tallbarrsbad. Lokal hetluftsbehandling. Fullständig kallvattenkuravdelning. Utmärkt bord, propra rum, billiga priser. Läkare: Dr B. Möller, Sibyllegatan 53, Stockholm. Prospekt gen. Kamrerarekontoret.

»Gånge hatt till och huva ifrån»

hette det i vår äldsta landslag. Denna lag upphävdes visserligen av Birger Jarl, men den tillämpas nog inom vissa områden ännu den dag, som i dag är, nämligen då det gäller att värdesätta och betala kvinnligt och manligt arbete inom samma fack. Följande "bild ur verkligheten" lämnar en ypperlig illustration till vad som då kan anses vara rättvist.

I M:s församling finnes ett större skolhus. Där skötes städningen av en vaktmästare, som härför åtnjuter en lön av 1,300 kr., var till kommer husrum, ved och lyse, alltså minst 1,500 kr. Skolhuset innehåller 10 lärosalar, centraluppvärmning och vattenledning, där vattnet pumpas upp av vaktmästaren. För sitt arbete erhåller han således 150 kr. pr sal.

Vid ett mindre skolhus inom samma distrikt är en kvinna anställd som städerska. Där finnes fyra salar, varjämte hon måste bära in kol och vatten. För övrigt äro fordringarna lika. Hennes arbete är således tyngre och mera tidsödande. Härför uppbär hon en lön av 180 kr. i ett för allt, eller 45 kr. pr sal, således *icke ens en tredjedel* av vad en man får för motsvarande arbete.

Någon behovsprincip kan ej ligga till grund för denna lönefördelning, då vaktmästaren är barnlös, under det att städerskan är änka med två barn.

Till historien hör, att socialdemokraterna ha stark majoritet i skolrådet, som äger att bestämma i dylika saker, men där finnes däremot ingen kvinna. Man glömmmer tydligen att tillämpa "jämlighet och broderskap" mot sina systrar, när de inte själva förstå att hålla sig framme.

Det sorgliga är, att den allmänna rättsuppfattningen är sådan, att ovanstående icke alls anses innebära någon orättvisa, utan är fullt juste.

Esste.

De sju västgötakvinnorna.

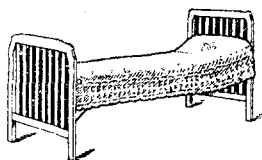
Fru Jenny Velander, som jämte ordföranden i Skara F. K. P. R. på ort och ställe tagit reda på förhållandena i Marum, skriver till Rösträtt för Kvinnor:

Jag tror icke de sju kvinnorna voro medvetna om det förräderi mot kvinnornas rättfärdiga sak de begingo eller att de hade någon som helst tanke på att ställa sig i spetsen för en motrörelse. Här i bygden har deras handling icke väckt någon uppmärksamhet. De personer jag talat med, ha haft fullt klart för sig, att det var folkskollärare Vesterdal, som stod bakom dem. Någon efterföljd kommer deras fronderi säkert icke att få. Det var nog mera en tillfällighet, att de i somras skrevo sina namn på en lista. Med få undantag stå högerkvinnorna här i länet likgiltiga eller flentliga mot rösträttsrörelsen. De högerkvinnor, som tecknat sina namn, äro undantag, och de äro nog i regel kvinnor med moget omdöme och klart medvetande om innebörden av sina handlingar. De kvinnor, som följa partiparollen, sveko fanan redan 1911. De finnas icke på listorna och kunna alltså icke följa exemplet från Marum.

21 STORGATAN 21 Alfred Jakobssons Eftr.

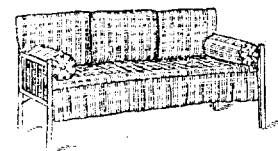
Till Landsflyttningen

- Resarbottensängar 10.-
- Madraser från 6.50
- Örngottsuddar från 1.45
- Färdigsydda Lakan och Örngott 2.50
- Rullgardiner 2.50
- Sängtäckan. Filtar.
- Markisväv. Hängmattor. Allmogegardiner från . . . . . 27 öre
- Korkmattor. Bordvaxduk.
- Säng lika nedanstående modell, storlek 75x190 cm. Extra prima resarbotten, alla färger. Pris kr. 18.-

Monterad Fermsoffa

- lika nedanstående modell.
- Pris för montering, bestående af:
- systemmadras 12.-
- 3 kuddar i domestik å 3.50 . . . . . 10.50
- 2 polar i domestik å 2.25 . . . . . 4.50
- överdrag i prima allmogetyg 12.50
- Summa kronor 39.50

Pris omonterad 18 kronor.

Alfred Jakobssons Eftr.
21 Storgatan 21. 90 Odengatan 90.

Bekväm liten möblerad våning
med balkong nära badinrättningen uthyres billigt för sommaren.
Vidare Floragatan 41, n. b.
HJO.

Rösträtt för Kvinnors

elfte nummer för 1914 innehåller bl. a.:

- Den andra riksdagens högtidliga öppnande. Negativ och positiv samvetsömhet.
- L. K. P. R:s verksamhet under 1913. Av *Ezaline Boheman*.
- Internationella kvinnorösträttsalliansen 10 år. Av *Anna Wicksell*.
- Elisabeth von Bahr. In Memoriam. Av *Ellen Hagen*.
- Årsta på Baltiska utställningen. Av *Elsa Alkman*.
- Några intryck från Frankrike just nu. Av *Gwen*.
- »Du som ingenting har att göra». Interiör av *Frigga Carlberg*.
- En internationell rösträttsammanskomst i Rom. Av *Hilda Saehs*.
- Rösträttskvinnornas dag i Chicago. Av *Maria Rouge*.
- Fredrikke Mörck i Göteborg. Föredrag om Folkvalda domare.
- Ett besök i Stockholms Läsesalong. Av *G. H. E.*

KARL ERIKSSON

KLARABERGSGATAN 40, 1 tr., (Hiss)

1:a klass Herr- & Damskrädderi

Gentlemans taylor.
Tailleur pour dames.
Dräkter och kappor
senaste pariserstil fr.
kr. 60:— utföres
under full garanti.

Allm. Tel. 236 05

Riks Tel. Norr 507

NYA HUSAPOTEKET

STOCKHOLM

System: MIRTILLINE

är ett nytt Husapotek, en vegetabilisk naturprodukt, ofelbart att använda mot Frost, Exem, Skoskav, Sår, Blodförgiftning, Finnar, Pormaskar, Röd näsrot, Reformar, Hudlöshet, Myggbett, Insektsstyg, Svåra magplågor, Blindtarmsaffektioner, Halsåkommor etc. Klåda och plågor upphöra genast.

Prospekt och intyg från botade personer sändas mot 10 öre till svarsperto. Provburkar å 1,30 och 2 kr. mot postförskott. Agenter antagas överallt. Skriv genast till

Nya Husapoteket S. M.
Stockholm 6.

Vår Mirtilline bör ej saknas i något hem.

Riks Tel. 11015
Allm. Tel. 11718

Juridiska uppdrag.
Solliditetsupplysningar.
Placering av prima inteckningar.
Försäkringar alla slag.

INKASSO-TAXA: 1 procent (minimum Kr. 1:—) jämte porton och direkta utgifter, när laga åtgärder icke behöva vidtagas.

Stockholms Ritkontor

rekommenderar sina i alla prislägen smakfulla och vackra handarbeten. Ritningar till broderier för klädningar utföres i extra vackra mönster.

Huvudaffär: DROTTNINGGATAN 30.

Filialer: Humlegårdsgatan 11, St Paulsgatan 1, Upplandsgatan 34.

Vår katalogen är utkommen

Tillsändes gratis och franco.

A.-B. Nordiska Kompaniet

Kungl. Hofleverantör

STOCKHOLM

Svenska Bokförlingsbyrån

Vasagatan 52, 1 tr. Kontorstid 10—2 e. m. Åtager sig förande av lagenliga räkenskaper efter nytt, dubbelt bokf-system för handel, industri, hantverk, lantbruk m. fl. fr 2 kr. pr mån. BOKSLUT, REVISIONER och deklARATIONER utföres raskt till moderata pris. UPPLÄGGER BOKFÖRINGAR för alla branscher efter moderna, arbetsbesparande metoder. LÄMNAR RÅD i bokförlingsarbete.

Kappor, Promenaddräkter, Klädningar & Barukläder

förfärdigas. Välsittande, gott arbete och billiga priser. OBS! Promenaddräkter — efter beställning från 45 kronor. —

Skattefritt!

Skattefritt!

Heleneborgsg. 15. A. T. 31 64

Rekommenderas som en erkänd god och närmande måltids- och läskedryck. Finnes på buteljer samt svagdricka på fat.

24 Upplandsgatan 24
— 1 tr. till vänster —
STOCKHOLM

HILDA HEDÉN

Dameklipping • Damskrädderi • Modeaffär

OBS! Specialité: SOGBESTÄLLNINGAR

Allm. Tel. 211 33

Hundägare!

Varje vår härjar den s. k. hundsjukan (valpsjukan) och bortrycker många goda jakthundar, vakt- och sällskapshundar från sina ägare. Ett säkert botemedel finnes i Professor »Schönats» Hunddekot, exp. i halvliterflaskor. Pris 2 Kr. pr flaska mot postförskott eller efterkrav. Obs! Följ noga medföljande bruksanvisning.

A. G. Andersson

Västerlånggatan 68, Stockholm

Allm. tel. 206 68.

Riks tel. 144 68.

P. Paulssons

Damskrädderi

Grefturegatan 20 C, I.

Förstklassigt arbete till moderata priser.

Specialitet: Tailor Made.

Allm. Tel. 182 69.

Rikstel. Ö. 15 16.

HEMMETS

Vedsågeri & Kolaffär

34 & 36 Krukmakaregatan 34 & 36, Stockholm.
Prima torr Björk-, Al- och Barrved, Antracit, Hus- hålls- och Träkol samt Koks, såväl krossad som okrossad, till för dagen gällande priser.
OBS! Hemmets verksamhet bedrivs för upprättande av fallna.
Rikstelefon 70 84. Allm. Telefon 30 99.

Herm. Schagers

Tårnbageri

A. T. 131 64

Volmaryxkullsgatan 15 A, rekommenderar sina tillverkningar av tårter. Specialité: Kaffeårter. Namnsdags- o. födelsedagsårter på beställning. som hemsändas till alla stadsdelar vid påringning.

E. Hults Kvinnliga Utbildningsskola

(f. d. Villa Hult, Kneippbaden)

börjar den 1:sta Februari. Ämnena äro Husmoderskurs med enklare och finare matlagning, Skicklig kokfru undervisar i den finare matlagningen. Examinerad lärarinna i den enklare samt i teori. Övriga ämnena äro Sång, Musik, Målning, Språk (infödda lärarinnor), Konstslöjd, Kläd- och Linnesömnad, Handarbeten, Samaritkurs. Alla ämnena äro valfria. OBS! Den enda skola i Stockholm med helpension och där eleverna samtidigt ha ett gott hem. Unga flickor, som skola vistas i Stockholm, mottagas i helpension. Skolan är inrymd i ett nytt modernt hus invid Strandvägen. Begär prospekt, vari utförliga upplysningar lämnas och där referenser av föräldrar till från skolan utgångna elever finnas intagna.
Adr. E. HULTS KVINNIGA UTBILDNINGSSKOLA, Artillerig. 6, 2 tr., Stockholm. R. T. 11886. A. T. 28940.

